	Силабус вибіркового освітнього компоненту **«ІСТОРІЯ ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ»** **Галузь знань**: *А Освіта / Педагогіка* **Спеціальність**: *А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)* **Освітньо-професійна програма**: *Середня освіта (Історія та правознавство, Середня освіта (Історія та громадянська освіта)* **Предметноа спеціальність** *А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)* **Рівень вищої освіти**: *перший (бакалаврський)* **Рік навчання**: 2027-2028 **Семестр**: 3-4
Структурний підрозділ	кафедра археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін, історичний факультет
Викладач 	**ПІБ**: Семенюк-Прибатень Анна Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент **Посада**: старший викладач кафедри археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін **E-mail**: semanya31@ukr.net **Робоче місце**: навчальний корпус №2 (вул. Татарська, 14), історичний факультет, кафедра археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін **Профайл викладача**: https://kaf-archives.kpnu.edu.ua/semeniuk-a-v/ https://scholar.google.com.ua/citations?user=ypdnxdQAAAAJ&hl=uk https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0003-0520-5083
Лінк на освітній контент дисципліни	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=3358
Статус дисципліни	Вибірковий освітній компонент професійної підготовки
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС	4 кредити ЄКТС / 120 год.
Мова викладання	Українська
Форми навчання	Денна
Політика дисципліни	**Письмові роботи.** Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (ІНДЗ, МКР). **Академічна доброчесність.** Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. URL: https://integrity.kpnu.edu.ua/ Використання здобувачами вищої освіти в освітньому процесі інструментів ШІ чітко визначено “Положенням про використання штучного інтелекту в Кам’янець-Подільському національному

	університеті імені Івана Огієнка", введено в дію наказом в.о. ректора від 02 вересня 2026 р., № 144-ОД. URL:https://drive.google.com/file/d/1eDvHgbvZUYojWNwNwkIED66qGDPPpHrB/view **Відвідування занять.** Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. В разі пропуску перездати тему семінарського заняття можна на консультації у формі співбесіди (кожного вівторка на четвертій парі) або письмово у MOODLE. З матеріалами пропущених лекцій можна ознайомитися в системі MOODLE. Крім того, необхідно письмово опрацювати одну з пропущених лекцій, обравши окремий аспект її теми, та захистити виконану роботу. «Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка». URL: https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view **Неформальна освіта.** У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та/або інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно «Порядку визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)», зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі). URL: https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view
Що будемо вивчати?	«Історія правових вчень» відноситься до фундаментальних правових дисциплін та досліджує найбільш загальні теоретико-світоглядні проблеми правознавства і державознавства в їх історичному розвитку з метою поглибленого пізнання політико-правової дійсності. «Історія правових вчень» закладає фундамент загальної правової культури, правового мислення, формує наукову базу юридичного світогляду. Правові вчення та ідеї спрямовані на з`ясування ґенези, суті, тенденцій та перспектив розвитку права і закону, ролі правових норм у суспільстві та їхнього значення. Предметом історії правових вчень є історія виникнення і розвитку поглядів, вчень і теорій щодо походження, ролі і значення та ідеальної форми держави і політичної системи суспільства, а також вчень і теорій про право, його суть і призначення, окремі державно-правові інститути та теорій і концепцій про ідеальні або бажані форми державно-правового буття. При вивченні поглядів того чи іншого мислителя необхідно звернути увагу на історичні умови, за яких появляється те чи інше вчення, на постать самого вченого, на співвідношення між новим та попередніми вченнями.
Чому це треба вивчати?	Завданням історії правових вчень є не тільки вивчення історії становлення і розвитку ідеї права, закону, держави, головних державноправових інститутів у процесі формування людської цивілізації, але й формування світогляду правознавця. Курс повинен показати формування розуміння засадничої цінності права і держави

	на різних історичних етапах розвитку людського суспільства, ознайомити з історичними корінням таких визначальних у сучасному державно-правовому житті інститутів та ідей, як верховенство права, права і свободи людини, суверенітет тощо. Цей матеріал повинен послужити формуванню власного юридичного світогляду кожного майбутнього історика та правознавця. Поява вчень про державу і право нерозривно пов'язана з зародженням та розвитком самих держави і права.
Яких результатів можна досягнути?	У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі фахові компетентності: - знати історію виникнення і розвитку сучасних політичних та правових вчень; - проаналізувати різні підходи і концепції державно-правових інститутів, держави і права в цілому; - аналізувати приклади тверджень про право, як мірило справедливості, про необхідність підпорядкування законам, про державу, як оптимальну форму погодження спільних інтересів усіх членів суспільства незалежно від суспільно-економічних формацій, від рівня розвитку виробничих сил та виробничих відносин.
Як можна використовувати набуті знання та уміння?	Студент повинен продемонструвати наступні результати навчання: - знати історичний матеріал, понятійний апарат і наукову термінологію; - з'ясувати проблематику ролі і місця людини в історико-правовому процесі, політичній та соціальній організації суспільства; як аргументувати і обстоювати власну наукову позицію, базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; - аналізувати інформацію, дотримуючись принципів наукової об'єктивності і неупередженості; - дослідити появу, сутність та розвиток політико-правових ідей, динаміку історичних державно-правових процесів світової та національної історії; - знати базові теоретичні основи системи права, законодавства, політології.
Зміст дисципліни	Політичні та правові вчення Давнього Сходу, Античної Греції та Античного Риму. Політично-правові вчення Середньовіччя. Правові ідеї християнства. Політично-правові вчення Нового часу. Розвиток політичної та правової думки Голландії, Англії та Франції. Розвиток політичної та правової думки Італії, США та Німеччини. Політико-правова концепція Гегеля. Історична школа права. Лібералізм як напрям у політичних і правових вченнях. Позитивізм як напрям в історії політичних та правових вчень. Політичні та правові вчення України другої половини XIX - XX ст. ст.
Методи навчання	Словесні, наочні методи: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, мозкова атака, робота з першоджерелами, посібниками, дидактичними матеріалами та іншими джерелами інформації, робота з інтернетними публікаціями та матеріалами веб-сайтів; технології дистанційного навчання.
Інформаційне забезпечення	Основні джерела: 1. Історія вчень про право і державу : підручник : у 2 ч. Ч. 2. Україна / О. М. Головко, Т. Є. Кагановська. Харків : Право, 2025. 424 с.

	2. Яремчук В. Д. Історія політичних і правових вчень: схеми, дефініції, джерела та персоналії : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 380 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4976. 3. Кормич А. І. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Київ : Правова єдність, 2021. 310 с. 4. Марчук В. П. Історія політичних і правових вчень : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Персонал», 2021. 478 с. 5. Історія вчень про державу і право : підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / за ред. Г. Г. Демиденка, О. В. Петришина. Харків : Право, 2009. 256 с. 6. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон : Олді-Плюс, 2018. 307 с. 7. Шульженко Ф. П. Історія політичних і правових вчень : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 463 с. 8. Тополь Ю. О. Історія політичних і правових вчень : курс лекцій. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. 537 с. 9. Історія політичних і правових вчень: навч. посіб. / Укоопспілка, Львів. комерц. акад. ; [уклад. Вдовичин І. Я.]. Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2016. 491 с. 10. Історія політичної думки / За заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: «Новий Світ - 2000», 2016. 1000 с. 10. Биля-Сабадаш І. О. та ін. Історія вчень про державу і право : підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / за ред. Г. Г. Демиденка, О. В. Петришина. Харків : Право, 2008. 240 с. 11. Себайн Дж. Г., Торсон Т. Л. Історія політичної думки. Київ, 1997. 838 с. 12. Яремчук В. Д. Історія політичних і правових вчень: схеми, дефініції, джерела та персоналії: навч. посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 380 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4976 ***Додаткова*** 13. Berezovska, T., Datsiuk, T. & Semeniuk-Prybaten, A. Legal aspects of Ukrainian national identity: from history to the present. Global Innovations and Collaborative Solutions in Contemporary Science (December 15, 2023, Poland). 65-69. Futurity Research Publishing. URL: https://futurity-publishing.com/international_conference_3/ 14. Основи правознавства: навчальний посібник. Електронне видання / [Хоптяр Ю. А., Адамовський В. І., Баженов О. Л., Глушковецький А. Л., Лубчинський А. А., Семенюк-Прибатень А. В.]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 372 с. URL: http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6416 15. Семенюк-Прибатень А.В. Геополітичні інтереси України в Польщі. International scientific conference «The role of legal science in establishing a new world order in wartime and post-war period»: conference proceedings, July 29–30, 2022. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. С.293-299. 16. Адамовський В.І., Семенюк-Прибатень А.В., Гармонізація європейських і національних конституційних цінностей: сучасний

<table>
<tr><td></td><td>стан та перспективи розвитку // «Часопис Київського університету права» Київський університет права НАН України 2022. ст.17-22.
17. Мельник А., Семенюк-Прибатень А. Еволюція ідей правової держави: від Локка і Монтеск’є до сучасних демократій. Український націоналізм: історія, ідеї, трансформації та виклики сучасності: Всеукраїнська науково-практична конференція. Житомир. 15 квітня 2026 р.</td></tr>
<tr><td>Обсяг дисципліни (години) та види занять</td><td>Денна форма навчання: лекційні заняття (20год.), семінарські заняття (20 год.), самостійна робота (80 год.)</td></tr>
<tr><td>Система оцінювання результатів навчання</td><td>Увесь навчальний курс оцінюється в 100 балів. В поточне оцінювання включається: семінарські заняття – 40 балів, модульна контрольна робота – 40 балів, самостійна робота – 20 балів.
Розподіл балів, які отримують студенти
<table>
<tr><td colspan="3">Поточний і модульний контроль (100 балів)</td><td rowspan="2">Максимальна сума балів</td></tr>
<tr><td>Відповіді на семінарських заняттях</td><td>Самостійна робота</td><td>МКР</td></tr>
<tr><td>40</td><td>20</td><td>40</td><td>100</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>Критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів на навчальних заняттях</td><td>Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12-бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.
1 бал: Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих фактів без зв’язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
2 бали: Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спроби розповісти суть заданого матеріалу, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
3 бали: Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості узагальнення. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
4 бали: Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний певною мірою відтворити його; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
5 балів: Здобувач вищої освіти знає половину навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості узагальнення але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
6 балів: Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
7 балів: Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв’язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок; вміє самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовує термінологію; здатен скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
8 балів: Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він достатньо вільно застосовує вивчений матеріал; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна,</td></tr>
</table>

логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

9 балів: Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

10 балів: Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

11 балів: Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможній самостійно вивчити матеріал; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

12 балів: Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Переведення оцінок отриманих за 12 бальною шкалою в рейтинговий бал здійснюється за формулою:

$$((СБ*0,05)+0,4)*МахБ$$

Де СБ – середній бал за 12 бальною шкалою

МахБ – максимальна сума балів що відводиться на поточний контроль.

Оцінювання самостійної роботи ІНДЗ (20 балів)

Контроль за самостійною роботою, що виконується у вигляді ІНДЗ і присвяченого актуальним проблемним питанням курсу, відбувається на консультаціях за 20-бальною системою оцінювання. Успішно виконаною самостійна робота вважається у тому випадку, коли студент отримав рейтинговий бал не менший 60% від загальної кількості балів, виділених на неї, тобто не менше ніж 12 балів.

Критерії оцінювання

20 балів	Зміст відповідає проблемам обраної теми дослідження. Обрана для дослідження тема розкрита в повному обсязі. Текст чітко структурований, має завершений вигляд, а студент аргументовано викладає його складові та отримані висновки. Текст не містить граматичних помилок та не є плагіатом. Використано сучасні історіографічні дослідження та джерельну базу з обраної для дослідження теми.
18 – 19 балів	Зміст реферату відповідає темі та її проблематиці; текст заснований на відповідній історіографічній базі, якісно і логічно розкриває складові обраної теми дослідження. Текст не містить граматичних помилок. Матеріал завдань представлено у повній та закінченій формі. Отримані висновки належним чином обґрунтовані та логічно слідують з наданого для захисту тексту дослідження. Саме дослідження відповідає принципам академічної доброчесності.

16 – 17 балів	Зміст тексту дослідження відповідає основним проблемам теми; якісно і логічно розкриває їх, але не завжди у достатньо повній формі. Виконане дослідження чітко структуроване, текст не містить граматичних помилок. Текст частково або не завжди закінчений. Дослідження відповідає принципам академічної доброчесності.
14 – 15 балів	Зміст поданого для захисту тексту не зовсім відповідає темі та поставленим завданням; відносно якісно і логічно розкритих але не завжди у достатньо повній формі; не повне розкриття ключових завдань. Текст не містить граматичних помилок, але за змістом є частково або не завжди закінченим. Дослідження в основному відповідає принципам академічної доброчесності.
12 – 13 балів	Зміст поданого на захист тексту дослідження не зовсім відповідає суті поставлених у вступі завданням; відносно якісно і логічно розкритих, але не завжди у достатньо повній формі; не повне розкриття ключових питань. У тексті зустрічаються граматичні помилки та неточності. Матеріал завдань частковий або не завжди закінчений. Не завжди дотримані принципи академічної доброчесності.
0 – 11 балів (не зараховано)	Студент допускає грубі помилки при виконанні роботи. Не розуміє сутність її виконання. Не може розкрити та обґрунтувати поставлені питання. Не дотримано принципів академічної доброчесності. Може мати місце невідповідність обраної для дослідження теми та поставлених на початку дослідження завдань зі змістом реферату (есе). Студент не здатен захистити виконані завдання.

Оцінювання модульної контрольної роботи (40 балів)

Після вивчення усього матеріалу здобувачі вищої освіти пишуть модульну контрольну роботу.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі, що складається з п’яти завдань різного типу. До її написання допускаються усі студенти. Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання модульних контрольних робіт отримали рейтинговий бал менший 60% від максимальної кількості балів (23 і менше балів), виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з’явилися для виконання або не виконали завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов’язковою.

Модульна контрольна робота складається із 5 завдань, які оцінюються наступним чином:

1 завдання – 10 балів,
2 завдання – 10 балів,
3 завдання - 5 балів,
4 завдання – 10 балів,
5 завдання – 5 балів.

Критерії оцінювання питань МКР

Шкала ECTS	Бали	Критерії оцінювання
«відмінно»	**38 – 40 балів**	Здобувач вищої освіти у відповідях на питання демонструє глибокі знання, повною мірою володіє матеріалом, що дозволяє виявляти розуміння змісту предмету, його основних положень, категоріального апарату тощо, може обґрунтовувати свої судження, аргументуючи правильну відповідь, логічно та послідовно формулює текст відповіді на поставлене завдання.

	«добре»	**32 – 37 балів**	Результати відповідей здобувача вищої освіти відповідають тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому здобувач допускає певні неточності та незначні помилки. Здобувач володіє матеріалом, правильно відповідаючи на поставлені завдання, логічно формулює відповіді, намагаючись аргументувати їх.
	«задовільно»	**24 – 31 балів**	Відповіді здобувача вищої освіти на питання дозволяють виявити знання і розуміння ним основних положень предмета, певне володіння категоріальним апаратом, проте характеризуються фрагментарністю, відсутністю повноти та аргументованості. Здобувач допускає помилки при відповідях на питання, не вміє достатньо обґрунтувати свої судження.
	«незадовільно»	**0-23 балів (не зараховано)**	Відповіді здобувача вищої освіти на питання не виявили знань та розуміння основних положень предмета, що спричинило значну кількість помилок або, взагалі, повну/часткову відсутність відповідей. Здобувач не вміє логічно побудувати відповідь, обґрунтовувати свої судження, плутається у розумінні категоріального апарату тощо.
Поточний контроль	Обов’язкова присутність на лекційних заняттях, активність упродовж семестру на семінарських заняттях, відвідування (відпрацювання) усіх семінарських занять, написання МКР та виконання завдань самостійної роботи (ІНДЗ).		
Підсумковий контроль	Залік.		
Локація	Згідно з розкладом (https://kpnu.edu.ua/rozklad-zaniat/)		